

Merenkulun tilastotoimikunta
Vuorimiehenkatu 1. Puh. 50411/Virta

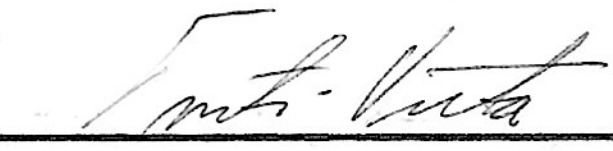
17.10-65
1468
Helsinki 12.10.1965.

Suomen Radiosähkötäjäliitto r.y.
Sepänk. 13 A
HELSINKI

Merenkulun tilastotoimikunta lähettää oheisena muistion merimiesrekisterin kehittämisestä ja pyytää tahollanne tutustumaan ehdotukseen sekä antamaan asiasta lausunnon toimikunnalle 1.11.65 mennessä. Mikäli ehdotus mielestänne antaa aihetta keskusteluun ja mielipiteiden vaihtoon, mitä ei riittävästi voida tuoda esille kirjeitse, toimikunta mielellään kuulisi edustajaanne asiantuntijana kokouksissaan.

Kunnioittavasti

Puheenjohtaja

Torsti Virta

24.9.1965

N:o 5431

Pm.

Merimiesrekisterin kehittämisestä

1. Johdanto

Merenkulkuhallituksen on merimieskatselmuksesta ja merimiesten luetteloinimisesta 4 päivänä kesäkuuta 1937 annetun lain mukaan pidettävä yleistä merimiesluetteloa. Luettelonpidon tarkoituksena on merimieskatselmustoiminnan valvonta ja merimiehiä koskevien tietojen saannin helpottaminen.

Kun yleistä merimiesluetteloa koskeva laki säädettiin, ei merimiehistä ollut käytettävissä mitään muuta yhtenäistä luetteloa. Ulkomaanliikenteessä olevien merimiesammatin harjoittajien taivoittaminen ennen luettelon aikaansaamista saattoi tuottaa ylivoimaisia vaikeuksia. Toisaalta oli myös merimieskatselmusta pidettävä välttämättömänä mm. merimiesten työnvälitystoiminnan ollessa kehittymätöntä. Nykyisin on tilanne kuitenkin sekä merimieskatselmustoiminnan että yleisen merimiesluettelon pidon kannalta oleellisesti toisenlainen kuin lakia säädettäessä. Merenkulkuhallituksen lisäksi joutuvat sekä Merimiesverokonttori että Merimieseläkekassa pitämään luetteloa merimiehistä. Lisäksi suunnitteilla oleva väestörekisterin uudistus tekee mahdolliseksi väestörekisterin käytön osittain yleisen merimiesluettelon

korvaajana. Toimikunnan käsityksen mukaan olisi sekä merimieskat-
selmustoiminnan että merimiesrekisterin pidon perusteiden täy-
dellinen uudelleenarvioiminen paikallaan. Tällaisen tehtävän
suorittaminen ei kuitenkaan kuulu toimikunnan tehtäväpiiriin.

Toimikunta on yrittänyt löytää yhteistä automaattioratkaisua me-
rimiesrekisterin, merimiesverotuksen ja Merimieseläkekassan toi-
minnan hoitamiseksi. Tähän ei kuitenkaan ole todettu olevan mah-
dollisuuksia, koska merimiesrekisterin perusaineiston keruu ta-
pahtuu kokonaan eri tarkoitusta varten kuin Merimiesverokonttorin
ja Merimieseläkekassan tarvitsemien tietojen keruu. Lisäksi Meri-
miesverokonttorin ja Merimieseläkekassan rinnalla toimii verrat-
tain pitkälle automatisoituja rinnakkaissysteemejä (välitön vero-
tus ja työsuhde-eläkejärjestelmä), joihin mainittujen systeemien
integrointi on hyvin perusteltavissa. Toimikunnan käsityksen mu-
kaan merimiesrekisterin ja mainittujen rinnakkaissysteemien aina-
kin osittaiseen integrointiin saattaisi olla mahdollisuuksia, mi-
käli merimiesrekisterin perustietojen hankintatapaa voitaisiin
muuttaa siten, että tietojen antajana toimisivat varustamot. Tä-
mä edellyttäisi kuitenkin merimieskatselmuksesta ja merimiesten
luetteloinnista annetun lain huomattavaa muuttamista.

2. Nykyinen merimiesrekisterinpitojärjestelmä

Merimiesrekisterin nykyjärjestelmän mukaisesti kertyvät tiedot
rekisteriin seuraavalla tavalla:

1. Ottokatselmuksen yhteydessä merimieskatselmusmies on velvollinen lähettämään laivan miehistöluetteloon tehtävästä merkinnästä kaksoiskappaleen Merenkulkuhallitukselle.

2. Aluksen päällikkö on velvollinen työsuhteen päättyessä lähettämään ns. päällikköilmoituksen Merenkulkuhallitukselle. Ilmoitus vastaa merimieskirjaan tehtävää merkintää, jossa on tiedot aluksesta, jossa palvelus on suoritettu, palveluksen laadusta, palvelusajasta ja aluksen suorittamista matkoista.

3. Päästökatselmuksen yhteydessä on merimieskatselmusmies velvollinen jälleen lähettämään Merenkulkuhallitukselle kaksoiskappaleen laivan miehistöluetteloon tehtävästä merkinnästä.

4. Laivan miehistöluettelon lakattua olemasta voimassa on merimieskatselmusmies velvollinen ottamaan sen huostaansa ja toimittamaan edelleen Merenkulkuhallitukselle.

Ottokatselmusilmoituksia, päällikköilmoituksia ja päästökatselmusilmoituksia saapuu Merenkulkuhallitukselle vuosittain noin 20 000 - 30 000 kpl kutakin. Lisäksi saapuu vuosittain noin 500 miehistöluetteloita, jotka ovat lakanneet olemasta voimassa.

Sitä mukaa kun perusaineisto kertyy tilasto- ja rekisteritoimistoon, siirretään tiedot siitä manuaalisti sekä asianomaisen merimiehen kortille että asianomaisen aluksen kortille. Merenkulkuhallitukselle toimitettavia miehistöluetteloita puolestaan käytetään saapuneen materiaalin oikeellisuuden valvontaan vertaamalla miehistöluetteloita laadittuihin aluskohtaisiin kortteihin.

Rekisterin tietoja on lisäksi pyritty täydentämään kuolemantapausten osalta käyttämällä hyväksi Tilastollisen päätoimiston väestönmuutostilaston aineistoa. Ilmeistä kuitenkin on, että kuolemantapausten merkitseminen rekisteriin on epätäydellistä varsinkin niiden miesten osalta, jotka eivät välittömästi ennen kuolemaansa toimineet merimiesammattissa.

Merimiesrekisterille saapuu vuosittain noin 10 000 merimiesammattin harjoittajia koskevaa tiedustelua. Tiedusteluja tekevät merenkulkuviranomaisten lisäksi lähinnä veroviranomaiset, sosiaaliviranomaiset, Merimieseläkekassa ja merimiesammattin harjoittajat itse. Tiedustelujen sisältö on vaihteleva. Tärkein tiedustelutyyppi koskee merimiesten meripalvelusaikoja, jota koskeva rekisterin antama vastaus on luonteeltaan todistus meripalveluksesta. Merimiesrekisterin nykyjärjestelmä on esitetty kuviossa 1.

Merimiesrekisterin hoito on nykyisessä muodossaan konttoritekniillisesti tehottomasti ratkaistu. Käytössä olevat lomakkeet ovat suunnittelultaan sellaiset, että niitä käytettäessä ei edes kirjoituskoneen hyväksikäyttö ole mahdollista. Tästä on seurauksena, että samoja tietoja joudutaan kirjoittamaan käsin kuudelle tai seitsemälle eri lomakkeelle. Samat tiedot joudutaan vielä kirjoittamaan pariin kertaan Merenkulkuhallituksessa merimies- ja aluskortteja laadittaessa.

Tehottomuuden ohella on merimiesrekisterin nykyjärjestelmässä huomattavana puutteena tietojen saannin lakkaaminen miesten jät-

täessä merimiesammatin tai siirtyessä ulkomaiseen laivaan, josta on seurauksena mm. kuolleiden esiintyminen jatkuvasti rekisterissä.

3. Merimiesrekisterijärjestelmän uudistusehdotus

Merimiesrekisterin luonteenomaisina piirteinä voidaan pitää perusaineiston suhteellista runsautta, tietojenkäsittelyn rajoittumista kahden erittäin yksinkertaisen rekisterin (mies- ja aluskohtaisten kortistojen) laatimiseen ja tulostietojen vähäistä määrää ja suurta samankaltaisuutta verrattuna syöttötietoihin. Systemin toiminta rajoittuu tällöin karkeasti ottaen perusaineiston keräämiseen ja arkistointiin sekä otteiden antamiseen arkistosta. Systemin kehittämistehtävä on näissä olosuhteissa ensisijaisesti arkistointitekniillinen eikä esim. tietojenkäsittelutekniillinen.

Systemin kehittämistehtävän tärkeimpinä tavoitteina voidaan pitää:

1. perusaineiston kehittämistä sellaiseksi, että se voidaan arkistoida sellaisenaan ja
2. tehokkaan jäljennösmenetelmän löytämistä arkistonotteiden laatimista varten. Lisäksi olisi
3. kehitettävä menetelmä väestörekisterin ja merimiesrekisterin sisältämien tietojen saamiseksi keskenään yhtäpitäviksi.

Perustietojen kerääminen rekisteriä varten olisi suoritettava seuraavalla tavalla:

1. Ottokatselmuksen yhteydessä merimieskatselmusmies täyttää merimieskatselmuslomakkeen (liite) ottokatselmuksen kappaleena, joista kappaleet
 - 1-4 jäävät aluksen miehistöluetteloon, jonka tulisi tätä varten olla rengaskirjan muotoinen
 - 5 kiinnitetään merimiehen vastakirjaan
 - 6 lähetetään Merenkulkuhallitukselle rekisteriä varten
 - 7 jää merimieskatselmusmiehen arkistoon.
2. Päästökatselmuksen yhteydessä aluksen päällikkö täyttää päällikönilmoitusosan merimieskatselmuslomakkeen jäljelläolevaan neljään kappaleeseen. Päästökatselmuksen suorittaja täyttää päästökatselmuksen, jonka päällikkö ja merimies vahvistavat nimikirjoituksillaan. Lomakkeen kappale
 - 1 annetaan miehelle työtodistuksena
 - 2 jää varustamolle
 - 3 lähetetään Merenkulkuhallitukselle rekisteriä varten
 - 4 jää merimieskatselmusmiehen arkistoon.

Merimieskatselmuslomakkeet olisi laadittava kokoon Din A 4, jolloin niiden täyttö olisi mahdollinen matkakirjoituskoneella, joita katselmuolosuhteissa on käytettävissä. Katselmusmiehen työn helpottamiseksi on lomakkeita oltava eri värisiä, jolloin voitaisiin erottaa esim. päällystön, kansi- ja konehenkilökunnan lomakkeet helposti toisistaan. Kun lomakkeita lisäksi voi-

taisiin luovuttaa varustamojen käyttöön, ne voitaisiin täyttää jo ennen ottokatselmusta ja katselmusmiehen tehtäväksi jäisi vain tietojen oikeellisuuden tarkastaminen. Tämä menettely saat-
taisi nopeuttaa huomattavasti katselmustoimitusta.

Rekisterin tietojen saapumisen ja rekisterin ajan tasalla pysymisen valvonta olisi suoritettava merimiesrekisterin ja väestörekisterin yhteistyön avulla. Tämä on merimiesrekisterin kannalta välttämätöntä siinä tapauksessa, että merimies siirtyy merimiesammattista toiseen ammattiin (tai esim. jää lomalle) tai siirtyy toimeen ulkomaalaiseen alukseen. Siinä tapauksessa, että mies pysyy jatkuvasti toimesta suomalaisilla aluksilla, muodostaa tietojen jatkuva saapuminen tehokkaan kontrollin.

Merimiesrekisterin tiedot voidaan tarkistaa vuosittain vertaamalla merimiesrekisterin aluskortteja alusten henkikirjoitusilmoituksiin, jotka voitaneen kerätä Merenkulkuhallituksen toimesta. Merenkulkuhallitus voi tällöin selvittää ja oikaista henkikirjoituksen ja merimiesrekisterin väliset mahdolliset ristiriitaisuudet. Kun Merenkulkuhallitus toimittaa henkikirjoitusilmoitukset edelleen väestörekisterille, ovat niiden ja merimiesrekisterin tiedot yhtäpitävät. Tämä tarkistusmenettely tekee tarpeettomaksi aluksen miehistöluettelon toimittamisen Merenkulkuhallitukselle sen jäätyä pois käytöstä.

Väestörekisterin alettua toimintansa voidaan merimiesrekisterissä olevien henkilöiden kuolemantapaukset merkitä rekisteriin nykyistä luotettavammin.

P^{er}usaineiston käsittely Merenkulkuhallituksessa tapahtuu seuraavalla tavalla:

1. Ottokatselmusta koskevan ilmoituksen saapuessa Merenkulkuhallitukseen se kirjataan saapuneeksi, tehdään ottokatselmusta koskeva merkintä asianomaisen aluksen kortille ja arkistoidaan lomake asianomaisen miehen arkistoon varustettuna miehen henkilönumerolla ja miehen arkiston puitteissa juoksevalla järjestysnumerolla.

2. Päästökatselmuksen tapahduttua Merenkulkuhallitus saa valmiiksi täytetyn katselmuslomakkeen, joka saavuttuaan kirjataan, varustetaan miehen henkilönumerolla ja samalla juoksevalla numerolla kuin sitä vastaava ottokatselmusilmoitus, joka poistetaan miehen arkistosta täydellisen ilmoituksen saavuttua. Lisäksi tehdään aluskortille päästökatselmusmerkintä.

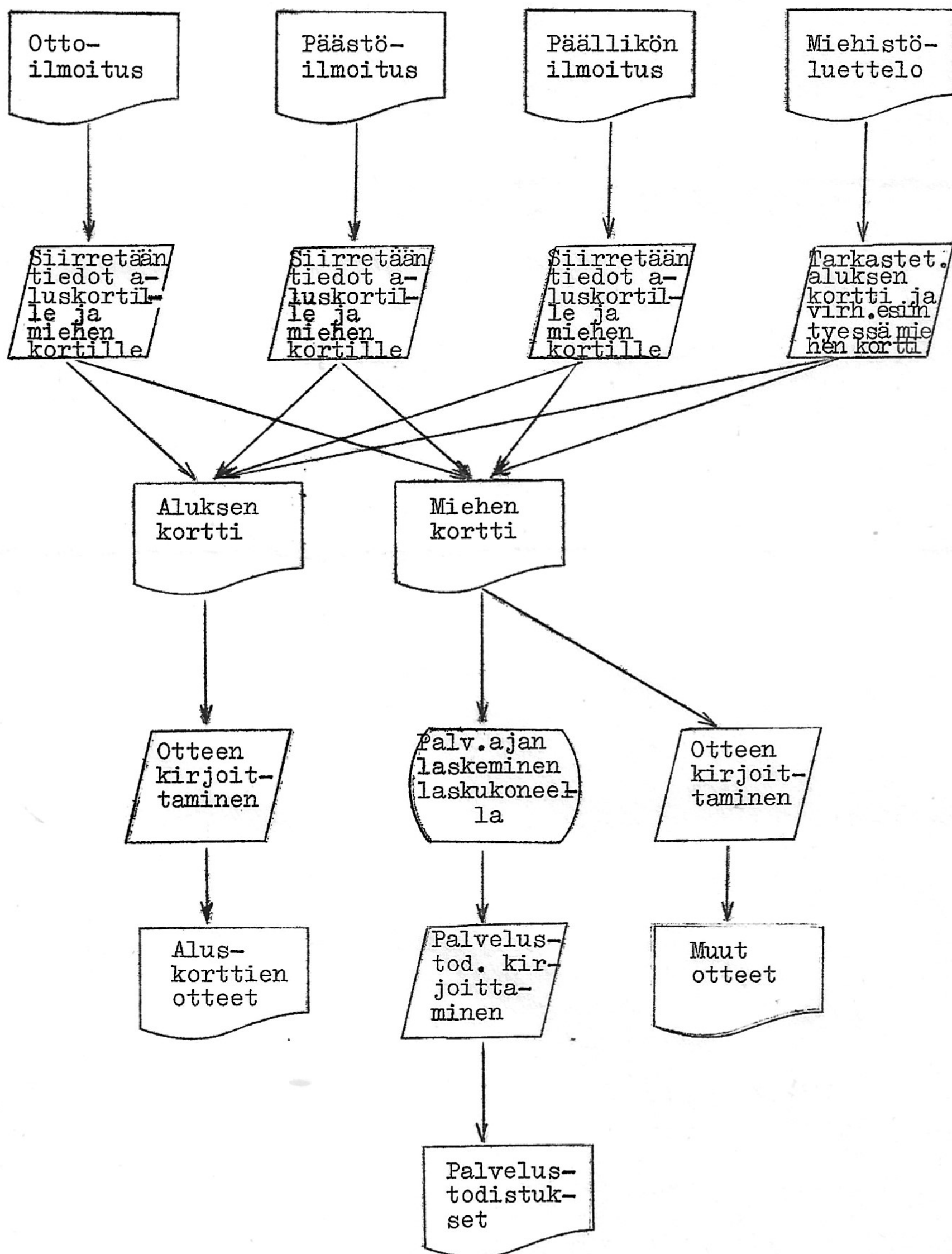
Työtodistusten luontoisten merimieskatselmuslomakkeiden lisäksi rekisterissä voidaan pitää erityistä kantakorttia joka miehestä. Tälle kantakortille voidaan merkitä tiedot ammattipätevyydestä, kurinpidollisista toimenpiteistä, erivapauksista yms. hallinnon kannalta tärkeistä pysyvistä seikoista.

Merimiesrekisterin otteiden laatimisessa olisi pyrittävä mahdollisimman suureen työn ja kustannusten säästöön. Eräs mahdollinen tapa rationalisoida arkiston otteiden antamista olisi otteiden antaminen rekisteriin arkistoitujen lomakkeiden oikeiksi todistettujen valo- tai lämpökopioiden muodossa. Vähän työtä vaativi-

en otteiden antaminen voitaisiin nykyiseen tapaan suorittaa manuaalisti.

Yleiskuva edellä esitetystä merimiesrekisterijärjestelmän uudistusehdotuksesta on esitetty kuviossa 2. Järjestelmä on kauttaaltaan manuaali. Rekisteristä otettavien otteiden ja tilastotietojen määrän vähyyden vuoksi ei automaattiseen tietojenkäsittelyyn ilmeisesti toistaiseksi ole aihetta siirtyä, joskin kysymys on otettava uudelleen harkittavaksi tietokoneiden hoitaman rekisterinpidon tullessa suhteellisesti nykyistä halvemmaksi.

Kuvio 1. Merimiesrekisterin nykyjärjestelmä

Kuvio 2. Merimiesrekisterisysteemin uudistusehdotus

